

מעדני אשר

גיליון ת"ב
(שנה ט')
פרשת יתרו תשע"ב
י"ל ע"י
מכון "מעדני אשר"

איך מותר לאשה לבקש בקשות אחרי הדלקת נרות בשבת הרי אסור לבקש בקשות בשבת? בפרשתן כ'ח זכור את יום השבת לקדשו.

הנה איתא בגמ' ירושלמי פט"ו דשבת ה"ג מובא בתוס' ברכות מ"ח ע"ב, מובא בטור אר"ח סימן קפ"ח, ובמגן אברהם שם, ובביאור הגר"א אסור לאדם לתבוע צרכיו בשבת.

וכן כתב בספר כלבו סימן ל"ז וכן כתב בספר שבולי הלקט ענין שבת סימן קכ"ח ומצאתי כתוב במדרש תנחומא פרשת וירא אין בשבת י"ב ברכות אמצעיות לפי שכולן הן בקשת צרכי האדם ועל זה אין לאומרו שמה אפשר שיהיה צריך לאחת מהן ויהי מיצר בזכרו צרתו, והשבת לא נתנה כי אם לקדושה ולמנוחה ולעונג ולא לצער לפיכך אין אומרים רק ג' ראשונות וג' אחרונות שהן שבחו של מקום והמנוחה נאמר.

אבל בגמ' ברכות כ"א ע"א איתא דהטעם שלא תיקנו להתפלל י"ח ברכות בשבת, משום דלא אטרחוהו רבנן מפני כבוד השבת.

ובספר המנהיג הלכות שבת סימן י"א כתב לבאר את דברי הגמ' הנ"ל, דאין מתפלל י"ח בשבת דלא אטרחוהו רבנן מפני כבוד השבת, פירוש שלא יצטער שאם היה לו חולה אומרה בברכת רפאינו, הילכך אין מתפללים בשבת כי אם שבע ברכות, דאסור לו לאדם לתבוע צרכיו בשבת ויש אומרים משום דבשבת ממהרין לבוא וממהרין לצאת והוא צריך להתעכב בתפילת י"ח ויצטער, ואינו נראה כלל אלא כדפרשנין, חזינן דעושה הכל פירוש אחד.

יש להקשות: על הא דנהגו הנשים להתפלל בקשות לאחר הדלקת נרות של שבת, וקשה איך מותר הרי בהדלקת נרות מקבלת עליה את השבת לדעת כמה פוסקים וכמבואר בדברי הרמ"א סי' רסג סעיף י' דהמנהג שאשה המדלקת מקבלת שבת בהדלקה, וממילא אם חשיבא לגבי דידה כיום שבת כיצד תבקש, הרי אסור לאדם לבקש צרכיו בשבת, כך מקשה הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א בספרו דרך שיחה פרשת לך ע"מ ס', וכן בשו"ת אפרים חלק ו' סימן קכ"ט, הערות סימן ב הערה ז', וכן בשו"ת רבנות אפרים חלק ו' סימן קכ"ט.

יש שמתרץ: דכיון דזה הזמן המועיל ביותר לתפילת הבנים לכן מותר אף בשבת לבקש צרכיו, כך תירץ הגר"ח קניבסקי שליט"א בספרו דרך שיחה פרשת לך ע"מ ס'.

ויש שהביאו ראיה ליסוד זה: ע"פ מה שכתב הר"ן ראש השנה לב ע"א דהרב ר' יהודה בר ברזילי אלברצלוני כתב שאין לומר אבינו מלכנו בראש השנה ויום הכיפורים שחלו בשבת, אבל מנהגינו עכשיו שלא לאומרו בראש השנה שחל בשבת, אבל ביום הכיפורים שחל בשבת אנו אומרים אותו, והטעם לכך שבראש השנה שחל בשבת הואיל והוא שאלת צרכיו בשבת לא התירו לאומרו, אבל ביום הכיפורים כיון שהוא שעת גמר הדין אומרים אותו שאם לא עכשיו אימתי, הכ"נ יש לומר לכאורה בענין זה דהתפילה בשעת הדלקת הנר להכי מותר היות זוהי שעת רצון גדולה להתפלל על ענין זה ומכיון שכן כל כה"ג שריגן לה אף בשבת, כך תירץ בשו"ת עטרת פז חלק א' כרך ב' יורה דעה, הערות סימן ב הערה ז'.

והנה מקור הדברים דבזמן הדלקת נרות של שבת הוא זמן עת רצון להתפלל על הצלחת הבנים: הוא ברבינו בחיי בפרשתן על הפסוק כה תאמר לבני יעקב ותגיד לבני ישראל וגו' איתא במדרש רבה בפרשתן למה לנשים תחלה שהן מזדרזות במצות, דבר אחר כדי שיהו מנהיגות את בניהן לתורה וכו' וברבינו בחיי כתב שהאשה הטובה היא סבה לתורה שהיא יכולה להמשיך את בנה לבית המדרש לפי שהיא מצוייה בבית, והיא מרחמת עליו בכמה מיני געגועין כדי להמשיך אותו אחר למוד התורה מנעוריו משלי כ"ב ו' ו"גם כי יזקין לא יסור ממנה", ולכך ראויה האשה להתפלל לשם יתברך בשעת הדלקת הנר של שבת שהיא מצוה מוטלת עליה שיתן לה ה' בנים מאירים בתורה, כי התפלה יותר נשמעת בשעת עשיית המצוה, ובזכות נר שבת שהוא אור תזכה לבנים בעלי תורה הנקראת אור שנאמר שם ו' כ"ג "כי נר מצוה ותורה אור" וכן דרשו חז"ל שבת כ"ג ב' האי מאן דרגיל בשרגי הויין ליה בנים תלמידי חכמים.

ברכת מזל טוב
להודו
כ"ק מרן האדמו"ר מלעלוב שליט"א
בית שמש
לרגל שמחת נשואי בנו הבה"ח ישראל גי"ז
עב"ג בת הגאון
רבי אליעזר זאב רוזנבוים שליט"א
רב אב"ד קרית נדבורנה ב"ב
יהא רעוא שיוכה לראות נחת
מכל יוצאי חלציו

גליון זה נודב ע"י
ידידינו הנדיב הנכבד
הרה"ג יצחק מאיר שוורץ שליט"א
בארא פארק
לזיכוי רבבות
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות
ירוה נחת מכל יוצאי חלציו
ויצליח בכל אשר יפנה

ברכת מזל טוב לידידינו
הגאון רבי דוד ליטיצין שליט"א
בני ברק
ראש כולל היכל התלמוד
ומרבני מערכת מעדני אשר
לרגל שמחת נשואי בנו
הבה"ח טוביה גי"ז עב"ג
בת הרב אברהם עיקניבסקי שליט"א
יהא רעוא שיוכה לראות נחת
מכל יוצאי חלציו

גליון זה נודב ע"י
אחי הגאון משה שוורץ שליט"א ב"ב
ר"מ ביהמ"ד אצקוביץ
מח"ס הנפלא עטורי חיים
ומראשי כולל עמק התורה
לרגל שמחת החלאקה לבניו
כמר עזריאל גי"ז
כמר שמואל גי"ז
יהא רעוא שיוכה לראות נחת מכל יוצאי חלציו

גליון זה נודב ע"י זקנינו
הרב יצחק הלפרין שליט"א
קרית צאנז נתניה
לעילוי נשמת אביו
הרב אברהם יהודה ז"ל בן הרב נחמן חיים זצ"ל
נלביע כ"א שבט ת.נ.ג.ב.ה.

הודעת השובה
לרבים השואלים
אין להשיג את הסט של ספר מעדני אשר ד' כרכים
משום שאל מן השוק
ובמהדורא הבא אי"ה תבא הודעה לכך
והרוצה לחפש שם מראה מקום
יכול לחפש בתוכנת אורח החכמה
וכן בתוכנת איברבוקס
מארכא

האם מותר לבקש תחינות בזמן שהילד בוכה בברית מילה בשבת?

הנה איתא בעוללות אפרים סימן תט"ו מובא בהגהות רבי אליעזר גוטמאכער שבת ק"ל ע"א דבזמן שהילד בוכה מיסורי המילה עולים כל התפלות בלי שום מניעות והוא עת רצון לתפלות.

יש לחקור כשיש ברית מילה בשבת האם מותר להתפלל על הצרות בעת בכי התינוק או דילמא אסור.

הנה הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א בספרו דרך שיחה ע"מ ס' כתב שמותר ע"פ יסוד המבואר לעיל כיון דאז הוא זמן המעולה מותר אף לבקש בקשות.

אבל דעת הגאון רבי שלמה זלמן אוירבעך זצ"ל מובא בהליכות שלמה אור"ח סימן רפ"ח שיהרהר בקשות בזמן המילה, דלהרהר בבקשת צרכיו מותר, דלא גרע מעסקיו שמותר להרהר בהם בשבת, אבל לא יאמר בפה.

והנה דבר זה דבקשות בהרהור מותר לבקש בשבת: כבר קדים באשל אברהם אור"ח סימן ש"ו ס"ק ח' דכתב דבהרהור מותר לתבוע צרכיו בשבת.

וכן משמע במהרש"א שבת קיח ע"ב דלבקש צרכיו ע"י הרהור ליכא איסור בשבת.

יולדת שנוסעת לבית חולים בשבת האם מותר לה לומר תפלת הדרך?

הנה בשו"ת בצל החכמה חלק ה' סימן מ"א נשאל בחולה שיש בו סכנה הנוסע ביום השבת הוא ומלויו לבית חולים שבעיר רחוקה, אם צריכים להתפלל תפלת הדרך כדרך שהיו מתפללים אם היו נוסעים ביום חול, או דילמא שאני שבת שאסור לשאל בה צרכיו, ותפלת הדרך היא שאלת צרכיו היא, על כן אין לאומרה בשבת וי"ט.

ומסיק: דעד כאן לא אסרו לשאול צרכיו בשבת אלא בדבר שאסור לו לעסוק בו בשבת, ולכן כיון שאסור לאדם להתעסק בהשגת פרנסתו בשבת אסור לו להתפלל על פרנסתו בשבת.

וכן בהא דאיתא בברייתא שבת י"ב ת"ר הנכנס לבקר את החולה בשבת אומר שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבא, דנראה שאינו רשאי להתפלל עליו כדרך שהוא מתפלל בחול, משום דהוא ליה שאלת צרכיו שאסורה בשבת כאשר הארכתי בזה במקום אחר, והיינו ג"כ מהאי טעמא דכיון שאסור לעסוק ברפואה בשבת גזירה משום שחיקת סמננין, על כן אסור גם להתפלל על רפואת החולה, אבל דבר שהתירו חז"ל לעשותו בשבת והוא עושה אותו בשבת, מותר לו גם להתפלל שאותה עשייה תצליח ותהיה לטובה, ולכן בחולה שיש בו סכנה שמותר להתעסק ברפואתו בשבת, מותר גם לזעוק ולהתחנן עבור רפואתו כמבואר בשו"ע א"ח סי' רפ"ח סעי' י'.

ועיין מג"א סימן קכ"ה סק"ע דחלומות שמתעניין עליהם בשבת מותר גם לומר הרבון וכו' אעפ"י שיש בו תחינה, לכן גם בנדיון דידן כיון שהתירו לו ולמלויו לנסוע בשבת לבית חולים שבעיר רחוקה בשביל פקוח נפש, מותר להם גם להתפלל תפלת הדרך להצלחת דרכם כתקנת חז"ל כיון שכל הדרכים בחזקת סכנה.

וכן כתב בשו"ת רבבות אפרים חלק ה' סימן ק"ע סק"ב דיוולדת שנוסעת בשבת צריכה לברך תפילת הדרך כמו בימות החול.

איך אמרינן דניתנה תורה לנשים תחילה דהם זריזות במצוות הרי בבדיקת חמץ אינם נאמנות דעצלניות הם?

בפרשתן כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל.

איתא במדרש רבה פרשת יתרו על הפסוק למה לנשים תחלה שהן מזדרזות במצוות, דבר אחר כדי שיהו מנהיגות את בניהן לתורה, א"ר תחליפא דקיסרין אמר הקב"ה כשבראתי את העולם לא צויתי אלא לאדם הראשון ואחר כך נצטוית חוה ועברה וקלקלה את העולם עכשיו אם איני קורא לנשים תחלה הן מבטלות את התורה.

יש להקשות: מהא דאיתא בירושלמי מובא בתוס' פסחים ד' ע"ב דנשים אינם נאמנות על בדיקת חמץ משום דעצלניות הם, א"כ איך אמרינן דניתנה להם תורה תחילה דהם מזדרזות במצוות, כן מקשה ביפה תואר על המדרש רבה, וכן בהגהות הרד"ל, וכן בספר טעמא דקרא להגר"ח קניבסקי שליט"א.

איכא כמה תרוצים:

א. דווקא לגבי חמץ סמכה דעתן משום דאין חמץ כל כך בבית בוטחות בבדיקה כל שהוא, אבל היכא דאיכא ודאי חמץ מזדרזות טפי מאנשים, כך תירץ ביפה תואר על המדרש.

ב. לענין לזרז את בעליהן ואת בניהן ללכת ללמוד הן זריזות, אבל לעשות בעצמן הן עצלניות, כך תירץ הגר"ח קניבסקי שליט"א בספרו טעמא דקרא.

ג. זרזות לקבל אבל אינם זרזות לקיים, כך תירץ בהגהות הרד"ל.

מדוע צריכות הנשים זכות התורה

הרי יש להם הרבה מצוות שהם חייבות?

איתא בגמ' ברכות י"ז ע"א, וכן סוטה כ"א אמר ליה רב לרבי חייא נשים במאי זכיין, באקרויי בנייהו לבי כנישתא, ובאתנוויי גברייהו בי רבנן, ונטריין לגברייהו עד דאתו מבי רבנן.

יש להקשות: מאי קשיא ליה נשים במאי זכיין, הרי נצטוו במצוות לא תעשה כאנשים, וכן בכל מצוות עשה שאין הזמן גרמא, א"כ מדוע היה צריך לתלות באקרויי בנייהו, כך מקשה פני יהושע ברכות י"ז ע"א.

איכא כמה תרוצים:

א. ע"פ מה דאמרינן בגמ' קדושין ל' ע"א סוכה נ"ב בראתי יצר הרע בראתי תורה תבלין, חזינן כדי לנצח את היצר הרע, רק ע"י סם התורה, ולכן שאל הגמ' איזה זכות תורה יש לנשים שהם יכולים לנצח את היצר הרע, ולכן ענה הגמ' שיש להם את הזכות הנ"ל, כך תירץ ביערות דבש.

ב. צריך אדם לזכך כל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו על ידי קיום רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה כדי שיוכלו כולם ליהנות מזיו השכינה והך מילתא לא שייך כי אם באנשים שמקיימים רמ"ח מצוות עשה, משא"כ בנשים כשתסיר מהם מצוות עשה שהזמן גרמא כיון דפטורות ישרו אותן אברים פגומים ולא יוכלו ליהנות מזיו השכינה, ומש"ה מקשה הני נשי במאי זכיין, ומסיק באקרויי בנייהו ובאתנוויי גבריאי ונטריין, נמצא כיון שהן מסייעות לבעליהן ולבניהן ללמוד תורה לשמור ולעשות כל תרי"ג מצוותיה יש להם שכר אפילו במצוות עשה שלא נצטוו עליהם וכן בתלמוד תורה אל"ג שלא נצטוו עליהם ושכר תלמוד תורה כנגד כולם אפ"ה יש להם שכר בכלל, כך תירץ הפני יהושע ברכות י"ז ע"א.

מעדיני אשר: מצאנו בהלכה דסברא הנ"ל שמסיעת לילדים ולבעל נחשב ללימוד תורה ממש דהנה הרא"ש כתובות י"ז ע"א מביא שיטה דאשה שמתה יש חיוב ללוותה כמו מאן דקרי ותני ומתני כיון שאינה מצווה לקרוא אין לזלולי בה מפני חסרון קריאה, כיון דלא נצטויות, ומשגחת על לימוד בעלה ובניה, ראויה לכבוד כמאן דקרי תני ומתני.

האם כתיבה ע"י מחשב בשבת היא איסור דאורייתא?

בפרשתן כ"י ויום השביעי שבת לה' אלהיך לא תעשה כל מלאכה.

יש לחקור האם לכתוב בשבת ע"י מחשב היא איסור דאורייתא או דילמא כיון שאפשר למחוק את זה היא ככתב שאינו מתקיים.

הנה בשו"ת שבט הלוי חלק ו' סימן ל"ז נשאל בענין מחשב האלקטרוני אשר פעולתו כידוע צירוף של קוים באופן אלקטרוני ועל ידי זה נעשה ספרות וחשבון לענין שבת אי אסור כה"ג אם מקרי כתיבה, שהרי כתב בחיי אדם והובא גם במ"ב סי' ש"מ דלחבר אותיות אסור בשבת אף שהאותיות גמורות, אבל זה רק באופן קבוע ולא באופן עראי והכא זה עראי.

ומסיק בשבט הלוי: לא רק דאסור, אלא גם חיובא דאורייתא איכא.

ושני ריעותות דאיכא כאן: לכאורה היינו שאין מלאכתו מתקיימת, ושהוא רק דרך גרמא באמת אינה סבה לפוטרו מכותב דאורייתא בנידון דידן.

דמטעם אין מלאכתו מתקיימת: כיון דמתקיים בשעתו ועושה פעולה הנצרכת בשלמותה דהיינו כתיבה המבוקשת זה כבר בגדר המתקיים, וכמו הכותב על בשרו בשבת ק"ד ל"ב דחייב וכלשון הרמב"ם פ"א משבת ה"ז דאע"פ שעובר לאחר זמן ה"ז ככתב שנמחק וה"נ נעשה פעולה חדשה למחוק מיד, אבל מעצם הכתיבה ה"ז מתקיים נקרא, ומה שצריך לו נעשה בשלמות.

וכן ראיתי בספר תוצאות חיים סי' ו"א ג' להגאון רבי מנחם זעמבא זצ"ל דכתב כדברינו לענין כותב על בשרו דחייב דמצד הכתיבה היא כתיבה גמורה, והמחיקה פעולה שנתחדשה אח"כ, וכ"ה ממש בענינינו.

ולענין בונה דעת קצת פוסקים דבונה ע"מ לסתור פטור ואעפ"כ אמרו בגמ' שבת צ"ה ע"א דמגבן חייב משום בונה, ובפני יהושע ביצה י"ב עמד בזה דהא זה ע"מ לסתור ולאכול, ומש"כ הפ"י דדוקא לאוצר חייב כבר הרגיש בעצמו הדוחק ואין דעת הראשונים כן, ועיין מה שהערותי בזה בשו"ת שבט הלוי ח"א סי' ק"ט בדיני בנין לזמן אבל באמת יש הוכחה מזה דבאמת בונה ע"מ לסתור חייב, או מה שנראה יותר כיון שבשעתו הוא בנין למה שצריך הרי זה חייב מהתורה ואין מזיק מה שעומד לאכילה דזה דרכו, והרי כותב על שני לוחי פנקס דחייב כמבואר במשנתנו דשבת שם כתב רש"י דהיינו כתיבה על שעוה, אע"פ שידוע ששוב עוברים על השעוה דרך מחיקה ומרוח ואין הכתיבה עומדת להתקיים אלא כל קיום בשעתו והושג התועלת הנרצה נקרא מתקיים מלאכתו בשבת.

ומה שהעיר השואל: ממה שכתב החיי אדם ומ"ב סי' ש"מ דחיבור אותיות שהיו אותיות כבר מה שאסור מדרבנן גם זה דרך קבע ולא ארעי והכא ארעי, שאני הכא דלא נקרא עראי כנ"ל, וגם ביסודו אין זה דמיון דהתם האותיות כבר עשויות רק מחברו, משא"כ הכא דגורם לאותו סוג כתיבה בתחלה.

ואף שאינו מצייר את האותיות ביד ע"י כתיבה אלא בגרמת הלחיצה על כפתורים וכדומה, הרי כבר כתבתי בשבט הלוי ח"א סי' מ"ז במש"כ הרא"ש ב"ק סי' ע"א בזורה דחייב בשבת אע"פ שהמלאכה רק דרך גרמא, וכתב הרא"ש שם דבהכי חייבה רחמנא כיון דמלאכה זו עיקר עשייתה ע"י רוח ע"כ דאין לדייק דדוקא זורה, אלא כל כיו"ב כיון דבמלאכת שבת עיקר היסוד מלאכת מחשבת לעשות המלאכה כדרכה, ואם מלאכה זו תהיה אב או תולדה נעשתה בכדרכה בדרך זו שוב נחשב כעושה בידיים ממש, ורמזתי

שם על דברי החזון איש ב"ק סי' י"ד דחורש בשבת או זורע במכונה והאדם לוחץ לחיצה ראשונה על כפתור ועל ידי זה נפעלת מערכת הגלגלים זא"ז שגורמים שוב לפעולת חרישה וזריעה, אע"פ שבמציאות החרישה והזריעה לא עשה אדם כלום מלבד תחלת הלחיצה אעפ"כ חייב מן התורה דכיון דדרכו בכך היינו מלאכת מחשבת דאורייתא, וה"נ ממש בדידן.

האם כתיבה במחשב ביד שמאל נמי היא שינוי בכתיבה בשבת?

קימ"ל דהכותב בשמאלו בשבת פטור.

יש לחקור האם בכתיבה במחשב נמי הכותב שמאלו פטור או דילמא במחשב ליכא פטור הנ"ל.

והנה במי שדרכו לכתוב במחשב בשתי ידיו בודאי שליכא פטור דהויא כשולט בשתי ידיו שחייב בשבת אף שכותב בשמאלו רק השאלה הוא במי שכותב רק בידו אחת אם כשכותב במחשב נמי איכא האי פטור.

וצדדי הספק: כיון שאין שינוי בתוצאת הכתיבה דהכתב יפה כמו שכתבו ביד ימין, וכן אולי זה נמי אינו קשה לכתוב ביד שמאל כמו הכותב בעט ביד שמאל.

הנה בספר משנת אברהם על הסמ"ך דף תק"א רע"ב כתב שהכותב במכונת כתיבה בשבת בשמאלו חייב, כי בזה אין הבדל בין שמאל לימין.

האם מותר לפתוח ולסגור בשבת ספרים שעל דפיהם כתובים אותיות?

הנה הרמ"א בתשובה סימן ק"ט פסק, שמותר לפתוח ולסגור בשבת ספרים שעל דפיהם כתובים אותיות או תיבות, ושאין בזה לא משום כותב ולא משום מוחק, שהואיל והספר עומד להפתח ולהסגר תמיד אין דרך כתיבה ומחיקה בכך.

ובשו"ת חות יאיר סימן ט"ז הסביר עוד טעם להתיר דבר זה, לפי שאינו דומה למלאכת הכתיבה והמחיקה שבמשכן, ולכן הדבר ברור שלא רק שאין בזה חיוב מן התורה, אלא גם איסור מדרבנן אין בזה, ותמה על מה שכתב הלבוש שהעושה כן קרוב הוא לחיוב חטאת, שזה אינו.

והכנסת הגדולה בהגהות בית יוסף סימן ש"מ כתב, שאין ספק שאילו ראה בעל הלבוש דברי רבו הרמ"א בתשובה הנ"ל היה חוזר מסברתו, וכן המנהג פשוט בכל תפוצות ישראל לפתוח ולסגור ספרים כאלה, ואין פוצה פה ומצפצף, וכן היינו נוהגים לעשות בפני זקני גדולי הדור ובפני מורינו הרב המהרימ"ט ולא מיחו בדידנו כלל.

מטעמי אשר

בענין מלאכת כתיבה בשבת

מי שכתב בשבת אות אחת על דף קופי האם חייב משום כותב כיון שבמציאות נכתב פעמיים? יתרו תשס"ז
מדוע כותב אות אחת בשבת אינו חייב משום צובע?

יתרו תשס"ז

כמה ימים מקרי כתב המתקיים לגבי כתיבה בשבת?

יתרו תשס"ז

הכותב בשבת על קלף של עיר הנידחת האם חייב כיון

שעומד להישרף לא מקרי כתב המתקיים? יתרו תשס"ז

האם רק במלאכת כתיבה היא יד שמאל שינוי או דילמא

בכל הל"ט מלאכות? ויקהל תשס"ח

מכתבים למערכת

איך היה מותר ביום' ללקוט את המן הרי מלאכת קצירה לא הותר ביום טוב

מה שהקשתם בשם אחרונים בשם אחרונים לשיטת הספורנו שלקוטט מן בשבת זה איסור קצירה, אי"כ לשיטת המובא בתוס' דביו"ט ירד מן, אך היה מותר ללקוט את המן, הרי קימ"ל אר"ח סימן תצ"ה דמלאכת קצירה לא הותר ביום טוב, ותרצתם.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א דומ"ץ מחזיקי הדת נראה לתרץ, דביום טוב שירד המן על מנת שילקטו בו ביום לא הוא קוצר, כיון דנעשה מחובר ע"מ ללקוט תיכף, ואשכחן בזה לגבי קשר אם עשאו ע"מ להתיר תיכף לא הוא איסור הכי נמי לא הוא שם קצירה, אבל הספורנו איירי דאם היה מן בשבת הוא איסור ללקוט משום קוצר דאז היה יורד מן בשבת שלא על מנת ללקוט באותו יום, דהא אסור ללקוט ושם קצירה על זה כיון שנתחבר לקרקע שלא ע"מ ללקוט בו ביום.

הרה"ג יעקב ישראל מייזנער שליט"א לונדון
הרה"ג ישראל הולצמן שליט"א אשדוד

הרה"ג רבי יחיאל יהודה משה דניצגר שליט"א מודיעין עילית
נראה לתרץ, שהרי מבואר בטור אר"ח סימן תצ"ה ובנשואי כלים בטעם הדבר דקצירה אסור ביו"ט לצורך אוכל נפש, כי דרך מלאכה זו לעשותה לצורך ימים רבים אבל המן היה רק ליומו בלבד והיה אסור להשאיר ממנו ליום אחר, ואף אם השאירו ממנו נתמלא תולעים לכן לא היה איסור לכ"ע ללקוט ביום טוב.

המרים בשבת מן האם עבר על איסור תולש

מה שהבאתם דבשו"ת אבני נור אר"ח סימן ק"ל, וכן במנחת פתים סימן פ"ה הקשה על מה שכתב הספורנו בפרשתן דלקוט המן בשבת זה חלול שבת דעוקר הדבר ממקום גדול, דיש להקשות דבגמרא עירובין י"ז ע"ב דרשו אל יצא איש ממקומו לצאת בכלי ללקוט המן משמע שלקטה עצמה אינה מלאכה, רק היצאה ומניחו בצ"ע.

הגאון רבי דוד ליסיצין שליט"א ראש כולל הכל התלמוד ת"א
הרה"ג רבי יוסף נתמן רי"ך שליט"א ירושלים

נראה להעיר על קושיא הג"ל, הרי במציאות לא היתה מציאות של לקיטת המן בשבת, שהרי בשבת לא ירד מן, ומן של ערב שבת כבר נמאס, לכן לא היה צריך להזהיר על הלקיטה רק על היצאה הוזהר בחושבם שירד מן שלא יועברו על איסור הוצאה.

איך היה מותר למרים הנביאה לשייר קול באשה ערוה

מה שהקשתם בשם אחרונים על הא דכתוב ותקח מרים הנביאה אחות אהרן את התוף בידה וגו' ותען להם מרים שירו לה' כי גאה גאה וגו' דיש להקשות איך היה מותר למרים לשייר, הרי קימ"ל אר"ח סימן ע"ה קול באשה ערוה, ותרצתם בששה אופנים.

הרה"ג יואל אברהם מושקוביץ שליט"א כולל סאטמאר ירושלים

נראה לתרץ בעוד כמה אופנים האחד) במגן גבורים סימן ע"ה שאין הכוונה שהיתה משוררת אלא שיבחה על הנס בדרך שיר, וכן כתב בגליוני השי"ס פתח מ"ח השני במלבוש מרדכי סימן כ"ד ע"ה תירץ ע"פ מה שכתב הרבנו יונה והאשכול דכשאינו משים לב מותר, השלישין) ע"פ השיטות הקול באשה ערוה זה רק מדרבנן עדיין לא נגזרה גזרה זו, הרביעין) ע"פ מה שכתב בחתן סופר שער טהרת ידים סימן י"ד דבקול זמר של אשה ביחד עם איש ליכא חשש הדתי קלא לא משתמע לפי הג"ל אתי שפיר.

הרה"ג רבי אביגדור שלמה גייגר שליט"א בני ברק מח"ס שעוריו עיון ומנחת שלמה
מה שתרצתם בשם החי"א דבמקום דאיכא אימתא דשכינתא ליכא איסורא, יש להעיר אי"כ מדוע נפסק שבשעת תפלה וקריאת שמע אסור שיהא קול ערוה, הרי קימ"ל דצריך להתפלל עד התפשטות הגשמיים כדאיתא באר"ח סימן תצ"ה.

הרה"ג בן ציון מיללער שליט"א ירושלים

נראה לציין מה שכתוב בתוס' על התורה אמרה למלאכים שירו לה' ומשום הכי כתוב להם בלשון זכר, כי אם היתה מדברת להנשים היה צריך להיות כתוב ותען להם ולא להם.

הרה"ג רבי פנחס מנחם דאוויד שליט"א מח"ס דברי פנחס

נראה לציין עוד תרוץ שכתבתי בספרי דברי פנחס פרשת בשלה ע"פ הירושלמי דבזמן מועט ליכא חשש של הרהור ואולי כאן שאמרה רק פסוק אחד לפי הרבה מפרשים ליכא חשש הרהור.

הרה"ג יוסף קרביץ שליט"א מודיעין עילית

מה שהבאתם לתרץ באחד מן התרוצים דזה היתה ע"פ היבוב ולכן כתוב ותקח מרים הנביאה, נראה לציין דבילקוט מעם לועז מביא עוד הכרח לומר דהיינו זה היה בשביעי של פסח והתוף היה מוקצה ואיך לקחה את התוף אלא בעל כרחך דזה היה הוראת שעה.

איך מותר לאשה לקרוא בתורה הרי קול באשה ערוה

מה שהקשתם בשם אחרונים על הא דאיתא בגמ' מגילה כג ע"מ א' תנו רבנן הכל עולין למנין שבעה, אבל אמרו חכמים אשה לא תקרא בתורה, מפני כבוד צבור, ובגמ' משמע דהאשה יכולה לקרות את הקריאה רבנים מדינא רק מחמת כבוד הצבור אסור, יש להקשות הרי קריאת התורה בענין לקרות בגנינה, אי"כ מדוע לא אמרינן בגמ' דהטעם שאשהאסורה לעלות לתורה משום דקול באשה ערוה, ותרצתם.

הרה"ג חיים דוד קרוקער שליט"א כולל נור בקרולין מח"ס לך חיים
הרה"ג יוסף חיים הלוי בירנבוים שליט"א כולל באר יוסף מודיעין עילית

נראה לציין עוד כמה תרוצים בענין זה האחד) האדר"ת בספרו עובר אר"ח סימן ק"ד דן בשאלה הג"ל ובאחד מן התרוצים תירץ דמיידי כשהציבור כולם מקרובה כמו אביו ואחיה ובניה, ומ"מ משום כבוד צבור אסור, וכן תירץ הגרשו"א טובא בגשטא אברהם יר"ד סימן קצ"ה השני) עוד תירץ האדר"ת דיתכן שכאן שהוא טרוד בעבודתו לשמוע קריאת התורה או מגילה אינו משים לב לזמרות שלה, השלישין) בברכת אברהם מגילה כ"ג להגיד אברהם ארלינגר שליט"א תירץ דמיידי שעולה לתורה ולא מברכת ולא קוראת אלא רק עולה באמצעיים.

הרב נפתלי עקשטיין שליט"א

נראה לציין עוד דבשו"ת שבט הלוי חלק ג' סימן י"ד תירץ דבקריאה של מצוה אין חשש של קול באשה ערוה, ולפי זה יש ליישב נמי הקושיא איך מרים שרה, אלא כיון שהיה שירה של מצוה ליכא חשש של קול באשה ערוה.

הרב יחיאל מיכל הלוי פריעדמאן שליט"א מאנטווסטר

נראה לציין מה שאיתא בלקט יושר תלמוד התרומת הרשן חלק ב' דף ו"ל וזכרנו שכלתו רעדיל ז"ל לזמרה לפני זקן אחד ששמו ר' יודיל סופר ז"ל בבית הגאון זצ"ל במקום שרוב בני הבית מצויים שם ואותו זקן וכו'.

הרב יוסף דויטש שליט"א בני ברק כולל תורה תוסד
הבה"ח יעקב ליברמן נ"י ישיבת דרכי משה בני ברק

נראה ליישב ע"פ מה שהבאתם דאיכא אימתא דשכינתא ליכא חשש של קול באשה ערוה, אי"כ בקריאת התורה איכא נמי אימתא דשכינתא וכמו שנפסק להלכה אר"ח סימן קמ"א ס"ק א' דצריך לקרות מעומד ובמסנה כרוה שם שכל ישראל היו עומדין מפני אימת הקב"ה הנותן אותה ואמרינן עוד כשם שניתנה באימה כך אנו צריכין לנהוג בה באימה אי"כ איכא אימתא דשכינתא לכן ליכא כאן החשש של קול באשה ערוה.

האם היה יכולים לקיים מצות מצוה ע"י אכילת מן

מה שכתבתם כמה טעמים מדוע שלא היה יכולים לצאת ידי חובת מצוה ע"י אכילת המן או משום דלא הוויא מחמשת המינים או דהוויא מצוה עשירה או דאניו ראוי לשבעה או דלא משום אתי לירי חיומיך, והבאתם שיטות שאפשר לצאת חובת מצוה ע"י המן.

הגאון רבי ישראל שוורץ שליט"א רב ואב"ד תל ציון ראש כולל תלמידי הכת"ס, רומ"ם ישיבת סוכטשוב
נראה לציין דמדברי האבן עזרא עורא נמי משמע שלא היו יכולים לקיים מצות מצוה במן דכתב וז"ל שמת י"ב כ"ה על הפסוק וזהו כי תבאו אל הארץ וגו' ושמתם את הדבר וגו' וז"ל עתה פירש כי שחיטת הפסח תלויה בארץ, ואל יקשה עליך פסח הר סיני, כי מצוה עלינו היתה. ולא עשו פסח אחר במדבר, כי בהר סיני היו עם הישוב וימצאו מצות. ובהיותם בארץ אשר לא עבר בה איש, אין להם רק המן לבדו.

הבה"ח מורדכי פפויפר נ"י ישיבת אור ישראל לצעירים
נראה לומר, טעם נוסף ע"פ מה דמבואר בפסחים שצריך שימור לשם מצת מצוה ובמן לא שייך זה.

מה הטעם למהנה שנהגו להדליק נרות בכרית מילה

מה שהבאתם כמה טעמים בשם הראשונים במנהג ישראל להדליק נרות בכרית מילה.

הגאון רבי ניסן ניימאן שליט"א מר"צ וויניץ מאנסי בית שמש

נראה לציין דבר נפלא בתפארת יחונתן מהרה"ק רבי יונתן אייבשיץ שכתב דבג' ימי אפילה היו ישראל מלים את עצמם דאיתא בכתבי האר"י דבכרית המילה צריך להיות אור בבית הכנסת וזה שאמר ולכל בני ישראל היה אור במושבותם היינו האור שבכתי הכנסת בשעת המילה, ולכן היה חושך ג' ימים דאם היגיש ביום הג' שמלו היו באים עליהם ביום הג' להורגם כי יום ג' של מילה היה קשה ולכן היו ג' ימי אפילה.

תגובות אפשר לשלוח עד ליום ג' בערב בלבד
להרב אפרים אבישיל שוורץ שליט"א
לפקס המערכת: 057-7961607 או למייל: leviber@gmail.com
057-166560 בטל: המערכת, נטל: 057-166560
מי שמעוניין להצטרף לאלפי המנויים נא להתקשר למערכת

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הרה"ג מורדכי הרשקוביץ שליט"א
ר"מ בביהמ"ד בעלזא בית שמש
לרגל שמחת הולדת בנו במוז"ט
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת
מוכל יוצאי חלציו ויצליה בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הרב בנש"ק משה הלברשטאם שליט"א
בית שמש
לרגל שמחת הולדת בנו במוז"ט
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת
מוכל יוצאי חלציו ויצליה בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הרב אהרן יאקאב שליט"א ירושלים
לעילוי נשמת אמו האשה החשובה
מרת אסתר דריוול בת הרה"צ שלום זאב ע"ה
נפטרה י"ח שבט תשל"ז
ת.נ.צ.ב.ה.